

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Archiv obce Hradecko

1878–1942

Inventář

EL NAD č.: 68

AP č.: 300

Kateřina Nová, Jiří Kříž

Plasy 2012

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archivního fondu	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu	4
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	5
Seznam použitých pramenů a literatury	6
Inventární seznam	7

I. Vývoj původce archivního fondu

Hradecko (něm. Hradezko) je obec ležící 3,5 km severozápadně od Kralovic (Loc: 50°0'30.018"N, 13°30'22.102"E) na katastrálním území téhož jména v nadmořské výšce 474 m. Ves patřila k farnosti v Kralovicích. Děti chodily původně do kralovické obecné školy, od roku 1886 do obecné školy přímo v Hradecku.

Plaský klášter dal na přelomu 70. a 80. let 17. století na místě zaniklé vsi vystavět ves novou. Ta dostala jméno Hradecko. Ves patřila k plaskému panství až do zrušení patrimoniální správy.

Do roku 1848 byl nejvyšší správní instancí vrchnostenský (patrimoniální) úřad. Zrušením poddanství vrchnostenská správa zanikla a dne 1. července 1850 vstoupilo v platnost tzv. Stadionovo prozatímní obecní zřízení (č. 170/1849 říšského zákoníku), na jehož základě se staly nejvyšším správním článkem samosprávné místní obce. Vycházelo se hlavně z josefínských katastrálních obcí, s tím rozdílem, že sídliště se mělo stát buď obcí, anebo součástí obce jako tzv. osada. V případě Hradecka známe stav k roku 1857, kdy máme doloženu místní obec Hradecko v soudním a politickém okrese Kralovice v Plzeňském kraji. K obci patřil i dvůr Hubenov.

Na základě rámcového říšského obecního zákona (č. 18/1862 říšského zákoníku) a obecního zřízení a volebního řádu pro Čechy (č. 7/1864 zemského zákoníku) byl v obci volen obecní výbor s tříletým funkčním obdobím, který ze svých řad volil obecní představenstvo složené ze starosty a alespoň dvou radních. Voliči byli rozděleni do sborů podle volebního cenzu.

V roce 1880 si obec požádala o zřízení školy. Dne 15. července 1886 c. k. zemská školní rada rozhodla o zřízení samostatné obecné školy v Hradecku a přiškolila k ní i osadu Strachovice. Výuka probíhala nejdříve na statku čp. 8 u Jana Bulína, ale již v září 1887 se výuka přestěhovala do nově postavené školy čp. 52. Škola byla postavena nákladem 4000 zl. obcí.

Na základě novely obecního zřízení a volebního řádu z roku 1919 (zákony č. 76/1919 Sb. a č. 75/1919 Sb.) bylo voleno 12 členné obecní zastupitelstvo se čtyřletým (po roce 1933 šestiletým) funkčním obdobím. Zastupitelstvo ze svého středu volilo starostu a obecní radu.

Obec Hradecko vyplácela obecní funkcionáře, a to starostu a od roku 1934 i pokladníka. Dále si obec udržovala jen ponocného. Toto místo se zadávalo každoročně, aby nebyl žádný stálý obecní zřízenec. Při obecním úřadu byly ustanoveny komise finanční, stavební a letopisecká. Obecní zastupitelstvo ustanovovalo své zástupce do knihovnické rady, honebního výboru a osvětové komise, která vznikla v roce 1928.

V Hradecku působil sbor dobrovolných hasičů založený v roce 1895, ochotnický divadelní spolek „Havlíček“, spolek chovatelů a pěstitelů hospodářských zvířat a místní jednota republikánského dorostu.

Obec vlastnila kromě zemědělských pozemků, které propachtovávala místním rolníkům, i lesy. Pro jejich správu si najímala lesního hospodáře a nechávala vypracovat lesní hospodářský plán. K obecnímu jmění patřila ještě kovárna čp. 27, chudobinec čp. 11, opravený v roce 1929, zvonice, dobytčí váha, postavená v roce 1924, a již zmíněná škola čp. 52.

V druhé polovině 20. let 20. století obec uvažovala o výstavbě vodovodu. Jelikož byla jednání bezvýsledná, zřídili si v letech 1928 a 1929 dvě skupiny občanů své dva soukromé vodovody. V roce 1936 byla obec elektrifikována nákladem 100 000 Kč. Část obnosu byla zaplácena v hotovosti a 45 000 Kč bylo vypůjčeno u místní kempeličky.

Činnost obecního úřadu byla ukončena 5. května 1945, kdy byl ustaven místní národní výbor. Prvním předsedou MNV se stal Václav Maleček.

Starosty obce byli:

Jméno:	V letech:
Jan Bulín	1878–1884
Jan Fujan	1884–1889
Josef Renč	1890–1893
Jan Bulín	1893–1902
Jan Frank	1903–1905
František Urban	1906–1909
Antonín Příbyl	1910–1912
Josef Habrych	1913–1919
Rudolf Šnajdauf	1919–1923
Jaroslav Šafránek	1923–1927
Jan Příbyl	1928–1932
Jan Janouškovec	1932–1938
Jan Příbyl	1939–1945

Vývoj počtu obyvatel a domů v obci:

Rok	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950
Obyvatel	309	266	304	305	327	324	295	242
Domů	48	50	50	50	51	51	55	64

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Fond Archiv obce Hradecko tvoří archiválie vzniklé činností Obecního úřadu v Hradecku, který fungoval pravděpodobně již od roku 1850 do roku 1945. Z dochovaných písemností není evidentní, kde a jakým způsobem byly ukládány.

Ve dnech 9. až 11. srpna 1954 provedl okresní archivář Jaroslav Vavřík prohlídku a skartaci písemností na Místním národním výboru v Hradecku. Převzaté archiválie byly dodatečně v roce 1996 zapsány do knihy přírůstků k datu 12. srpna 1954 pod číslem 935.

V okresním archivu je uložena fotokopie Pamětní knihy Hradecka 1929–1978, její originál byl v době zpracovávání fondu nezvěstný.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Původcem archivního fondu AO Hradecko je Obecní úřad v Hradecku. Pořádání a inventarizace proběhly na základě metodického pokynu Archivní správy MV (Metodický návod na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce, Archivní správa MV v Praze dne 31. ledna 2000, čj. AS/1-284/2000) a Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. března 2010.

V roce 1956 Jaroslav Vavřík fond obecního úřadu hrubě uspořádal a Josef Pankraz pak v roce 1961 vyhotovil soupis písemností, který v roce 1989 upřesnila Marie Vitoušová. V průběhu současné inventarizace byl z fondu Archiv obce Hradecko převeden 1 pokladní deník školy z let 1886–1930 o rozsahu 0,02 bm do fondu Místní školní rada Hradecko. Dále došlo ve fondu v důsledku přemanimulování ke změně v jeho celkové metráži, časovém rozmezí i v počtu a skladbě evidenčních jednotek. Fond AO Hradecko o celkovém rozsahu 0,19 bm nyní obsahuje 3 knihy a 1 karton spisů. Archiválie byly rozděleny na I. Spisový materiál a II. Účetní materiál.

Ze skupiny I. se dochovaly jen spisy, které byly rozděleny podle věcného hlediska (inv. č. 1–9). Účetní materiál obsahuje hlavní knihu z let 1931–1941 (inv. č. 10), pokladní deník obce a chudinského fondu (inv. č. 11 a 12). V podskupině účty je účetní uzávěrka z roku 1937.

Všechny archiválie byly zařazeny do II. kategorie. Písemnosti jsou, vyjma několika dvojjazyčných česko-německých tiskopisů z doby okupace, psané česky a v době zpracování fondu se až na drobná poškození prachem nacházely ve vyhovujícím stavu, nevyžadujícím restaurátorský ani konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Fond Archiv obce Hradecko je torzovitý a poskytuje jen kusé informace o činnosti obecní samosprávy. Dílčí údaje lze nalézt v Pamětní knize obce Hradecko, kterou založil a až do roku 1958 vedl pan učitel Václav Maleček. Pamětní kniha nebyla zatím do okresního archivu předána.

V. Záznam o uspořádání fondu a zpracování archivní pomůcky

Fond Archiv obce Hradecko 1878–1942 uspořádala Kateřina Nová a Jiří Kříž. Inventář zpracoval Jiří Kříž v září 2011 a čistopis pomůcky zhotovil v květnu 2012 ve Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích.

V Plasích

Kateřina Nová, Jiří Kříž

Seznam použitých pramenů a literatury

I. Prameny

Státní oblastní archiv v Plzni, *Sbírka matrik západních Čech*, Kralovice 2, 1668–1716.

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, *Okresní úřad Kralovice 1855–1945 (1948)*, kart. 21, inv. č. 286, Hradecko – obecní záležitosti 1918–1936.

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, *Pamětní kniha Hradecka 1929–1978*. [fotokopie].

Verzeichniss der Orts–Gemeiden im Königreiche Böhmen. Prag 1861.

II. Literatura

BUKAČOVÁ, Irena – FÁK, Jiří: *Paměť krajiny II. Soupis drobných památek Kralovicka a Žihelska*. Mariánská Týnice 2007.

CAIS, Petr: Účetní materiály kamerálního účetnictví obecní samosprávy v Čechách v letech 1918–1945 (se zřetelem k situaci v českém pohraničí). *Archivní časopis*, 2006, roč. 56, s. 249–285.

FLÖGEL, Jaroslav: *Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře*. Praha 1933.

Historický lexikon České republiky 1869–2005. I. díl. Praha 2006.

Historický lexikon České republiky 1869–2005. II. díl. Praha 2006.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan: *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*. Praha 2005.

KOČKA, Václav: *Dějiny politického okresu Kralovického*. Kralovice 1930.

MARTÍNEK, Zdeněk: Archiv obce – příspěvek k vymezení a charakteristice archivního fondu. *Archivní časopis*, 1999, roč. 49, zvláštní příloha.

NOVÁKOVÁ, Božena a kol.: *Zeměpisný lexikon ČR. Obce a sídla A – M*. Praha 1991.

PROFOUS, Antonín: *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny*. I. díl A–H. Praha, 1949.

SHELLE, Karel: *Vývoj české veřejné správy*. Ostrava 2008.

VILD, M – VITOUŠOVÁ, Marie: *Základní devítiletá škola Hradecko 1896–1975: inventář*. [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 54]. Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích 1989.

ZETEK, František J.: *Popis politického okresu Kralovického*. Kralovice 1932.

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn.
I. Spisový materiál			
Spisy			
1	Evidence občanů a domovské právo	1910–1925	N 1
2	Obecní volby a seznam porotců	1912–1920	N 1
3	Pronájem a prodej obecních pozemků	1920–1928	N 1
4	Rozpočty obce	1913–1938	N 1
5	Stavba silnice, kovárny, dobytčí váhy, vodovodu; požární ochrana	1901–1927	N 1
6	Trestní záležitosti	1924–1925	N 1
7	Daňové záležitosti	1911–1941	N 1
8	Výkaz ploch a polohopisný plán	1913–1924	N 1
9	Zemědělství	1920–1942	N 1
II. Účetní materiál			
1. Účetní knihy			
10	Hlavní kniha	1931–1941	K 1
11	Pokladní deník	1878–1918	K 2
12	Pokladní deník chudinského fondu	1879–1930	K 3
2. Účty			
13	Účetní uzávěrky	1937	N 1

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Hradecko
Značka archivního fondu:	AO Hradecko
Časový rozsah:	1878–1942
Počet evidenčních jednotek:	4 (3 úřední knihy, 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	13
Rozsah v bm:	0,19
Stav ke dni:	
Zpracovatel archivního fondu:	Kateřina Nová, Jiří Kříž
Zpracovatel archivní pomůcky:	Jiří Kříž
Počet stran:	9
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Karel Rom 30. 5. 2012, čj. SOAP/060-163/2012